

LIETUVOS RESPUBLIKOS
**NEPILNAMEČIŲ APSAUGOS NUO NEIGIAMO VIEŠOSIOS INFORMACIJOS
POVEIKIO**

ĮSTATYMAS

2002 m. rugsėjo 10 d. Nr. IX-1067
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas nustato viešosios informacijos, kuri daro neigiamą poveikį nepilnamečių fiziniam, protiniam ar doroviniam vystymuisi, kriterijus, jos skelbimo ir platinimo tvarką, taip pat šios informacijos rengėjų, platintojų ir jų savininkų, žurnalistų bei jų veiklą reglamentuojančių institucijų teises, pareigas ir atsakomybę.

2 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. **Nepilnametis** – asmuo iki 18 metų.
2. Kitos šiame Įstatyme vartojamos pagrindinės sąvokos atitinka Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnyje apibrėžtas sąvokas.

3 straipsnis. Pagrindiniai nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio principai

Nustatant nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio nuostatas bei atsakomybę už jų pažeidimus, vadovaujamosi:

- 1) nepilnamečių ir visuomenės interesais;
- 2) viešosios informacijos rengėjų, platintojų ir jų savininkų, žurnalistų ir jų profesinių organizacijų savikontrole bei įsipareigojimais;
- 3) atsakomybės priemonių tinkamumo, efektyvumo ir proporcingumo principu.

4 straipsnis. Neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi daranti viešoji informacija

1. Darančia neigiamą poveikį nepilnamečių fiziniam, protiniam ar doroviniam vystymuisi laikoma viešoji informacija:

- 1) susijusi su fizinio ar psichinio smurto vaizdavimu: kai detalai vaizduojamas žmonių, gyvūnų žudymas, žalojimas ar kankinimas, taip pat vandalizmas, teigiamai vertinamas smurtas, mėgavimasis prievarta ar žiaurumu;
 - 2) kurioje rodomas mirusio arba žiauriai sužaloto žmogaus kūnas, išskyrus atvejus, kai toks rodymas reikalingas tapatybei nustatyti;
 - 3) erotinio pobūdžio: kai skatinamas lytinis geismas, rodomas lytinis aktas, jo imitacija ar kitoks seksualinis pasitenkinimas, lytiniai organai, seksualiniai reikmenys;
 - 4) sukelianti baimę ar siaubą;
 - 5) kurioje palankiai vertinamas priklausomumas nuo narkotinių, psichotropinių medžiagų, tabako ar alkoholio, skatinamas jų vartojimas, gamyba, platinimas ar įsigijimas;
 - 6) skatinanti savęs žalojimą ar savižudybę;
 - 7) kurioje teigiamai vertinama nusikalstama veika ar idealizuojami nusikaltėliai;
 - 8) susijusi su nusikalstamos veikos modeliavimu;
 - 9) kurioje kurstoma diskriminacija dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, neįgalumo, lytinės orientacijos, religijos ar kitokios priklausomybės;
 - 10) kurioje dažnai vartojami nešvankūs posakiai, žodžiai ar gestai;
 - 11) kuri apibrėžta šio Įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje.
2. Informacijos, atitinkančios bent vieną šio straipsnio 1 dalyje numatytų kriterijų, skelbimas ar (ir) platinimas gali būti draudžiamas arba ribojamas.

3. Išskyrus šio Įstatymo 7 straipsnyje numatytus atvejus, draudžiama skelbti ar platinti viešąją informaciją, kuri gali pakenkti nepilnamečių fiziniam, protiniam ar doroviniam vystymuisi, ypač pornografiją ir (ar) savitikslių smurto vaizdavimą.

5 straipsnis. Neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi daranti viešoji informacija, susijusi su asmens duomenų paskelbimu

1. Neigiamą poveikį nepilnamečio vystymuisi darančia informacija taip pat laikoma viešoji informacija, kurioje:

1) siejant su nusikalstama veika ar kitais teisės pažeidimais skelbiami nuo teisėsaugos institucijų ar teismo nesislapstančio įtariamojo padarius nusikalstamą veiką, kaltinamojo, nuteistojo ar nuo nusikalstamos veikos arba kitų teisės pažeidimų nukentėjusio nepilnamečio asmens duomenys, pagal kuriuos galima nustatyti jo asmens tapatybę;

2) skelbiami save sužalojusio ar mėginusio tai padaryti, nusižudžiusio ar mėginusio nusižudyti nepilnamečio asmens duomenys, pagal kuriuos galima nustatyti jo asmens tapatybę;

3) pateikiant duomenis apie nepilnamečių, žeminamas jo orumas ir (ar) pažeidžiami jo interesai;

4) piktnaudžiaujant nepilnamečių pasitikėjimu ir nepatyrimu, neigiamų socialinių reiškinių kontekste pateikiamos nepilnamečių nuomonės ir vertinimai, taip pat jų nuotraukos ar filmuota medžiaga apie juos.

2. Viešai skelbti šio straipsnio 1 dalyje apibrėžtą informaciją yra draudžiama.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. IX-1794, 2003-10-21, Žin., 2003, Nr. 108-4813 (2003-11-19)

6 straipsnis. Viešosios informacijos nepriskyrimas neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios informacijos kategorijai

Viešoji informacija gali būti nepriskirta neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios informacijos kategorijai, jei ji atitinka šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1–10 punktuose apibrėžtus kriterijus, tačiau:

1) jos turinį sudaro tik informacija apie įvykius, politinius, socialinius, religinius įsitikinimus ar pasaulėžiūrą;

2) ši informacija yra reikšminga moksliniu ar meniniu požiūriu arba reikalinga tyrimams ar mokymui;

3) yra viešas interesas ją skelbti;

4) jos apimtis ir poveikis yra mažareikšmiai.

7 straipsnis. Draudimas ir ribojimas skelbti bei platinti neigiamą poveikį darančią informaciją

1. Šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1–10 punktuose apibrėžtą informaciją draudžiama tiesiogiai skelbti ar platinti nepilnamečiams – jiems siūlyti, perleisti ar kitaip leisti asmeniškai ja naudotis. Tokia viešoji informacija gali būti skelbiama tik vietose, į kurias nepilnamečiai negali patekti, ir (arba) tokiu laiku, kuriuo nepilnamečiai negalėtų ja naudotis, arba kai naudojant technines priemones yra sudaromos sąlygos atsakingiems už vaikų auklėjimą ir priežiūrą asmenims užtikrinti galimybę riboti tokios viešosios informacijos pasiūlą nepilnamečiams.

2. Programos ir laidos, atitinkančios šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1–9 punktuose numatytus vieną ar kelis kriterijus ir priskirtos viešosios informacijos, kuri ribojama skelbti ar platinti, kategorijai, transliuojamos tik nuo 23 iki 6 valandos arba naudojamos techninės priemonės, sudarančios sąlygas atsakingiems už vaikų auklėjimą ir priežiūrą asmenims užtikrinti galimybę riboti tokių programų ir laidų pasiūlą nepilnamečiams. Jeigu tokios programos ir laidos transliuojamos nuo 23 iki 6 valandos nenaudojant minėtų techninių priemonių, apie jų transliavimą turi būti pranešinėjama garso ir (arba) vaizdo priemonėmis viso laidos transliavimo metu.

3. Neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios informacijos, priskirtos viešosios informacijos, kuri ribojama skelbti ir platinti, kategorijai, skelbimo ir platinimo tvarką bei šiame straipsnyje numatytą garso ir vaizdo priemonių sistemą nustato Vyriausybė.

8 straipsnis. Reklama ir anonsai (savireklama)

Apribojimai, nustatyti neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi priskirtai viešajai informacijai, taikomi taip pat reklamai, savireklamai, anonsams, ir prekių ženklams.

9 straipsnis. Institucijos, atsakingos už šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimą

1. Įstatymo nuostatų įgyvendinimo priežiūrą atlieka žurnalistų etikos inspektorius (toliau – inspektorius).

2. Inspektorius:

- 1) rūpinasi šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimu ir prižiūri, kaip jų laikomasi;
- 2) analizuoja šio Įstatymo taikymą;
- 3) inicijuoja, kad viešosios informacijos rengėjai, platintojai, jų savininkai, žurnalistai priimtų savireguliacija paremtus savanoriškus įsipareigojimus dėl nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio;
- 4) bendradarbiauja su visomis valstybinės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis ir kitais juridiniais asmenimis, siekdamas užtikrinti šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimą;
- 5) teikia rekomendacijas viešosios informacijos rengėjams, platintojams, jų savininkams, žurnalistams ir kitiems suinteresuotiems asmenims dėl šio Įstatymo nuostatų taikymo;
- 6) atsižvelgdamas į savireguliacijos institucijų bei ekspertų išvadą, parengia neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios viešosios informacijos žymėjimo, garso ir vaizdo priemonių sistemą;
- 7) rengia ir teikia atsakingoms institucijoms teisės aktų, susijusių su šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimu, projektus;
- 8) nagrinėja skundus dėl šio Įstatymo nuostatų pažeidimų ar nesilaikymo;
- 9) skelbia savo sprendimus „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“;
- 10) kasmet iki kovo 15 dienos skelbia savo veiklos ataskaitą ir kas dveji metai parengia analitinę medžiagą dėl šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimo.

3. Inspektorius, atlikdamas šio straipsnio 2 dalyje nurodytas funkcijas, turi teisę:

- 1) įspėti viešosios informacijos rengėjus, platintojus, jų savininkus, žurnalistus bei kitus asmenis apie šio Įstatymo pažeidimus ir reikalauti laikytis šio Įstatymo bei su juo susijusių kitų teisės aktų nuostatų ir susitarimų;
- 2) viešai paskelbti, kad konkretūs informacijos rengėjai, platintojai, jų savininkai, žurnalistai ar kiti asmenys nesilaiko šio Įstatymo nuostatų ar tarpusavio susitarimų;
- 3) administracine tvarka nubausti viešosios informacijos rengėjus, platintojus, jų savininkus, žurnalistus bei kitus asmenis už šio Įstatymo pažeidimus;
- 4) kreiptis į atitinkamas institucijas, kad jos pagal savo kompetenciją šio Įstatymo pažeidėjams taikytų atsakomybės priemones;
- 5) esant nusikalstamų veikų, susijusių su šio Įstatymo nuostatomis, požymių, kreiptis į teisėsaugos institucijas, kad būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas;
- 6) nemokamai gauti iš viešosios informacijos rengėjų ir platintojų, valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, už šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimo priežiūrą atsakingų institucijų informaciją, būtiną inspektoriaus funkcijoms atlikti, taip pat naudotis Lietuvos radijo ir televizijos komisijos informacijos stebėsenos (monitoringo) duomenimis.

4. Inspektoriaus sprendimai per 30 dienų gali būti skundžiami teismui.

5. Į inspektorių su pranešimais ar skundais apie šio Įstatymo pažeidimus gali kreiptis visi suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys.

6. Prie inspektoriaus veikia neprikaištingos reputacijos, specialių žinių turinčių ekspertų grupė (iki 9 žmonių), kuri vertina viešosios informacijos poveikį nepilnamečiams ir teikia savo išvadą inspektoriui. Ekspertus skiria inspektorius, atsižvelgdamas į institucijų, išvardytų šio straipsnio 7 dalyje, pasiūlymus. Ekspertų grupė veikia rotacijos principu pagal pačių priimtą ir inspektoriaus patvirtintą veiklos reglamentą. Ekspertų veikla finansuojama iš valstybės biudžeto.

7. Už šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimo priežiūrą pagal savo kompetenciją taip pat yra atsakingos:

- 1) Lietuvos radijo ir televizijos taryba;
- 2) Lietuvos radijo ir televizijos komisija;
- 3) Kultūros ministerija;
- 4) Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija;
- 5) Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga;

6) savivaldybių vykdomosios institucijos.

8. Šio straipsnio 7 dalyje išvardytos institucijos gali kreiptis į inspektorių dėl viešosios informacijos priskyrimo informacijos, kuri daro neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi, kategorijai, bendradarbiauja, keičiasi informacija ir pagal savo kompetenciją taiko atsakomybę šio Įstatymo nuostatų nesilaikantiems fiziniams ar juridiniams asmenims.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. IX-1794, 2003-10-21, Žin., 2003, Nr. 108-4813 (2003-11-19)

10 straipsnis. Atsakomybė už šio Įstatymo nuostatų pažeidimus

Už šio Įstatymo nuostatų pažeidimus atsakomybė taikoma įstatymų nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Pasiūlymai Vyriausybei

Vyriausybė iki 2002 m. lapkričio 1 d.:

1) parengia šiam Įstatymui įgyvendinti būtinus Administracinių teisės pažeidimų kodekso papildymus;

2) nustato neigiamą poveikį nepilnamečių vystymuisi darančios informacijos, priskirtos viešosios informacijos kategorijai, kuri ribojama skelbti ir platinti, skelbimo ir platinimo tvarką bei šio Įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje numatytų garso ir vaizdo priemonių sistemą;

3) priima kitus šio Įstatymo lydimojusius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. IX-1794, 2003-10-21, Žin., 2003, Nr. 108-4813 (2003-11-19)

NEPILNAMEČIŲ APSAUGOS NUO NEIGIAMO VIEŠOSIOS INFORMACIJOS POVEIKIO
ĮSTATYMO 5 IR 9 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

*** Pabaiga ***

Redagavo: Aušrinė Trapinskienė (2003-11-20)

autrap@lrs.lt